

Diplomová práce Vladimíra Fialy má název „Znaky racinovského divadla a dramatická tvorba Bernarda- Marie Koltese“ a jak se dočteme v úvodu, její autor se snaží na základě analýz provést srovnání tvorby obou dramatiků a vychází přitom z předpokladu, že ten „mladší“ Koltés nějakým způsobem navazuje na domácího klasika, tj. usiluje o formální přísnost a používá pravidla, která podle diplomanta k psaní potřeboval. V následné kapitole „Divadlo a drama“ se odvolává na Gadamerovo pojetí umění čili na hru jako jeho ontologický základ, ale konstatuje, že se nebude zabývat divadlem, ale jen literární složkou divadla, čili dramatickým textem. Následně pak vyznačuje specifické znaky klasicistního divadla a dramatu, kde se leccos dovídáme o stavbě dramatu (přestávkách), akcentu na jazykový projev (ale byla tu i „velkolepá podívaná“) a především o závaznosti pravidel – pravděpodobnosti, dekora apod. Poté se už diplomant věnuje vlastním rozborům dramatiky Racina a Koltese, a to z hlediska časoprostoru, postav, jednání, dialogu, monologu a krátce na závěr i témat. Své analýzy dokládá četnými citacemi v originálech a jeho komparace je založena na principu, že oba autoři jsou si v něčem blízcí nebo podobní, ale v mnohém se také liší. Proč tomu tak je už ale nerozvádí, přičemž četné jeho závěry, které jsou na mnoha místech zajímavé a analýzou podložené, k tomu někdy přímo vybízí.

Nutno říci, že diplomant vložil do své práce mnoho energie a téma jej skutečně zaujalo. Prostudoval slušnou literaturu k danému tématu. Výchozím podnětem byla ona otázka po vztahu současníka k vlastní tradici, co si z ní bere a na co navazuje. Mám ale pocit, že při jejím řešení hodně tápe a bloudí, protože mu k tomu chybí stále jej provázející „jistota“ v pozadí, něco jako hra na basu při džezových improvizacích. Uvedu příklad: J. Giraudoux jednou řekl, že osudem francouzského dramatika je být „lettré“. Slovo mnohoznačné, ale rozumíme jeho smyslu, přečteme-li si hry od Corneille po stovky dnešních autorů, pak máme „jistotu“, že souvisí nějak s duchem jazyka, humanismem, racionalitou atd. Nemá smysl toto rozumění zpochybňovat, ale jako „bas“ se tím nechat vést při analýzách jednotlivých her a při komparacích.

Škoda, že diplomantovi chybí, protože v jeho práci je mnoho nejasného, neurčitého a jen jakoby naznačeného. Třeba: chce se zabývat jen literární stránkou dramatu, ale odskakuje si k definicím divadla, přestávkám, velkolepé podívané atd. V jeho pojetí tzv. pravidel v pozadí stále cítíme, že omezují svobodu autora, pravidlo pravděpodobnosti se mu spojuje s tendencí k abstrakci atd. Vůbec lze u něj vysledovat skryté opozice, např. pravděpodobnost s abstrakcí má v pozadí pravdivost s konkrétní historií, dekorum je absence každodennosti. V kapitole o časoprostoru se diplomant odvolává na Barthesa, což by mohlo být dobré východisko k analýzám obou dramatiků, jenže jej kritizuje za to, že v Racinovi nikde nenašel doklad pokoje. Barthesovi ovšem nejde o pokoj, ale o viditelné místo mezi dalšími neviditelnými čili

symbolickými prostory. Škoda, mohl vyrazit i na Koltese podobným způsobem a dojít k zajímavým poznatkům, protože různé náznaky tu má, např. vztah vnější – vnitřní. Podobně jsme nejistí u postav, kde diplomant ví, že jsou u obou autorů postavy zjevné a za nimi acteurs nebo aktanti, ale tyto poznatky opět nerozvinul. Pak mu stačí, že Racinovy postavy jsou vsazeny do společenského řádu a postavy Koltese jsou mimo společnost. Má pravdu, ale chtěli bychom se o tom dovědět něco více. A podobně „povrchově“ pojednává diplomant i o jednání, dialogu a monologu, přičemž zase ví, že např. dialog může mít vnitřní monologičnost a opačně. A konečně, v závěrečné kapitole o tématech už zřejmě ztratil dech a poznatky jsou tu jen kusé – u Racina nehraje láska žádnou roli, u Koltese jsou všichni cizinci.

Řekl jsem, že diplomant vložil do své práce mnoho energie, podložené znalostí sekundární literatury, což také nejvíce oceňuji. Mé kritické připomínky vyplývají v poznatku, že si ji ale nechal příliš „rozprášit“ nebo „roztěkat“. Myslím si, že v tomto smyslu je toho přímo vzorem i samotný název práce.

Práci doporučuji k obhajobě.

20.1.2007

doc. Jan Hyvnar